

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 35.

У Новоме Саду, 20. Децембра 1862.

Год. V.

О важности учитељског званя.

(Бдно питањъ за учитељъ).

Важност учитељског званя врло е велика, ма да има многи и учитељ, кои важност свог званя врло мало познае. Ко е рад то да позна, валя да гледне дужности кое се, и да гледне душе, с' којма се те свршивати имаю, још и завештана учитељма обећана, пак ће се довољно о тој важности уверити.

Учитељ има децу учити, има незреле к' зрелости, незнале к' знаню и девеште и недотупавне в' свести и увиђеню привести и упутити, да срећни и честити люду изађу. То ће само тако учинити моћи, ако све свое знанъ и вештину, то свое најдрагоценне иманъ на науку деце употреби. Ту лецу прилику, своя најлепша знаня на изображенъ и усрећенъ других употребити, нема више никон други човек. Највише остали люди мораю ил само са грубим телесним пословима да се занимаю, или с' таквим, где им оно њово најкрасније умно и душевно благо без плода стои, ил врло слабо укорисћено остане и пропадне.

Учитељ има воспитати. То ће само онда чинити моћи, кад сва своя најблагороднија осећаня, све моралне снаге непрестано на уму имао буде, а непрестано о том мислећи и непрестано ће их крепити и снажити. У томе има дакле не само најскупоцении добит, него и највеће душевно задовољство. Ни ту лецу прилику нема више нико тако, као што е учитељ има. Колико е силу люду, што сваки дан у ту неприлику долазе, противу свог лепшег уверења радити морати. Колишно их е мало, што прилаку имаю, о својим моралним искуствама речма непрестано сведочбу давати. Имамо л' дакле неправо, што толико ценимо ово зване, кое оног, што га одправља овезуе, непрестано на своя најлепша осећаня и уверења, што их е божном милости и својим трудом задобило мислити.

Још важније е учитељско званъ гледећи с'ким се највише занимати има. Децу прираштујућу, жељну науке и изображеня

има учитељ по дужности гледати, како се развијаю, и има на том радити, то свом снагом подпомагати. У том има прилике радованя, какве ретко ко више има, и радованя, коем никога више равниг нема. Деца, од светски страсти још недирнута, од светски беда и невоља још несломљена, та су деца учитељу материјалъ, кога он израђивати, чинити има. Има ли икога на свету лепшег материјала. Деца — позвана на царство небесно, од Спаситеља самог благословена, којих анђели непрестано лице небесног оца гледају, та деца су њему поверена, највеће народно и највеће овог света благо, кое својом вредношћу и својом красотом и њџа подиже и осиява.

Између осталих учитељства званј народног учитеља тим је прече и претежније, што овај са многим и што баш с' децом простог и сиромашног света посла има. Ову децу, ако обични свет много и нецени, ал цени и уважава онај, који свуд праву вредност гледа. И он је сам свое ср. евангелије простима и сиромасима проповедао, невољне и патнике себи призивао, тешио и изцелявао, и сва она света обеђаня, што их је он изрекао, вреде само за оне, који су радо мали и незнатни, као што је и он сам низкост и простоту на се узео. Учитељу! Ти идиш његовим стопама, и ти си се подuzeо сиротне и остављене на пут среће изводити, ти си његов послѣдоватељ, ер се својим знањем и љубави онима обраћаш, кое је он благословио.

Најпосле, да наведем и речи, што их уста вечне истине кроз пророка говоре: Учитељи ће сјати као сунце на небу, и који друге на пут праведника изводе блистаће се као звезде увек и навеке. Дан. 12. 3.

Што овде о важности учитељског званя изговорисмо неће сваки ни хтети ни умети увидити. Обични људи само у злату сјајност траже и у спољашњем богатству сву живота срећу. Ал ова су лажљиве и врло кратко трајуће вредности, којих обсењу и невредност смрт сваки дан мноштвом примера открива. Ко ту срећу и сјајност тражи, нека у учитељ неиде, ер овде их ненађе.

Библичне приповѣдке

у библичвимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

32. Јуда издае Исуса.

(Јоан. 18, 2-12; Мат. 26, 47-56; Лук. 22, 47-54.)

Јуда, издайникъ Христовъ, знао е то мѣсто; ерѣ се Исусъ много пута састаю ту са своимъ ученицима, па узме Јуда чету, и слуге одъ првосвештеника и одъ фарисея, и дође онамо са свѣтилницима и свѣћама и съ оружјемъ. Исусъ знаюћи све што ће се съ њиме сбити, извије па имъ рекне: „Кога тражите?“ А они му рекну: „Исуса Назорея.“ Исусъ имъ рекне: „Ја самъ!“ А съ њима е стаю и Јуда, што е Христа издавао. А кадъ имъ Исусъ рече: „Ја самъ,“ они се измакоше натраг и попадаше на земљу. Опетъ ихъ запыта Исусъ: „Кога тражите?“ А они му одговоре: „Исуса Назорея!“ Исусъ имъ одговори: „Казао самъ вамъ да самъ ја; ако дакле мене тражите, а вы оставите ове нека иду.

А издайникъ Јуда дао имъ е знакъ говорећи: „Кога ја полюбимъ, онај е; ухватите га!“ И одма приступи Исусу и рекне: „Здраво да си учителю!“ па га полюби. А Исусъ му рекне: „Друже, чини на што си дошао! Јудо, заръ полюбцемъ издаешъ сына човѣчјега!“

А кадъ то виде они, што бяху са Исусомъ, рекну: „Господе да ударимо ножемъ!“ И Симонъ Петаръ, кои имаѣше ножъ, извади га, па удари слугу првосвештениковогъ, и одсѣче му десно уво, а служи бѣше име Малхъ.

Тада рекне Исусъ Петру: „Метни ножъ у ножнице; ерѣ сви кои се маше за ножъ одъ ножа ће изгинути! Чащу, коју ми даде отаць, заръ да непиѣмъ? Или мыслишь ли ты, да ја немогу сада умолити отца, да ми пошлѣ дванаестъ легеона ангела!“ —

И дотакне се Исусъ увета, и исцѣли га.

У тай часъ рекне Исусъ людма: „Као на разбойника изишли сте съ оружјемъ и съ колѣмъ да ме ухватите, а сваки данъ самъ сѣдио кодъ васъ у цркви учећи, па не ухватисте мене!“

Тада га сви ученици оставе и разбѣгну се.

А чета и вођа и слуге юдейске ухвате Исуса па га свежу.

33. Исусъ предъ Аномъ и Каяфомъ.

(Мат. гл. 26, 58; гл. 27, 8; Марк. гл. 14, 53—72; Лук. гл. 22, 54—71; Иоан. гл. 18, 12—27.)

И одведу Исуса везана найпре къ Анни, ерѣ оны бѣше тастъ Каяфе, кои е быо првосвештеникъ ове године.

И првосвештеникъ запыта Исуса за ученике нѣгове и за науку нѣгову. Исусъ му одговори: „Я самъ слободно говорю свѣту; я самъ свагда учю у зборницама и у цркви, гдѣ се Юдеи свагда скупляю, а тайно нисамъ ништа говорю! Што мене пыташь? Пытай оне, кои су слушали, што самъ имъ говорю; ето ти знаю, шта я казивахъ!“ А кадъ оны то рече еданъ одъ слугу, кои ту стаяху, удари Исуса по образу и рекне: „Зарѣ тако одговарашъ првосвештенику?“ Исусъ му одговори: „Ако зло говоримъ, а ты посведочи да е зло; ако ли добро, што ме биешь?“

Али првосвештеници и старѣшине и савъ саборъ тражише лажна свѣдочанства на Исуса да бы га убили, и не наѣшоше. Напоследку добу два лажна свѣдока и рекну: „Овай е казао: Я могу разорити цркву Божию, и за три дана сазидати ю!“

И првосвештеникъ устане на рекне: „Зарѣ ништа неодговарашъ на то, што ови противъ тебе свѣдоче? — Исусъ ѣуташе.

И првосвештеникъ му опетъ одговараючи рекне: „Заклинемъ те Богомъ живимъ, да намъ кажешъ еси л' ты Христосъ сынъ Божии?“ Исусъ му рекне: „Ты рече! (т. е. тако е, као што ты рече.) Али я вамъ кажемъ, одъ садъ ѣете видити сына човѣчiega, гдѣ седи е десне стране силе, и долази на облацима небеснииа!“

Тада првосвештеникъ раздере хаљине свое говоречи: „Он хули на Бога; шта намъ више треба свѣдока! Ево садъ чусте хулу нѣгову! Шта мислите?“ А они одговоре: Заслужю е смръть.

Тада му плюваху на лице, и чиняху му пакости, а нѣки га по образу удараше говоречи; „Проречи намъ Христе, ко е тай што те е ударю!“ —

А за Исусомъ ишао е Симонъ Петаръ и другий ученикъ (Иоанъ). А ученикъ тай быо е познатъ кодъ првосвештеника. А Петаръ стаяше на полю кодъ врата. И изиђе онай ученикъ, што е быо познатъ кодъ првосвештеника, на рекне вратарици те уведе Петра.

Тада рекне слушкиня вратарица Петру: „Еси ли и ты ученикъ тога човѣка?“ А онъ рекне: „Нисамъ!“

А слуге и момци бяху наложили огаъ, и стаяху те се грѣяху, ерѣ в была зима, а и Петарѣ стаяше ту и грѣяше се. Онда му рекоше: „Еси ли и ты одѣ ученика нѣговыхъ?“ А онъ се одрече и рекне: „Нисамъ.“ И рекне едавѣ одѣ слугу првосвештениковыхъ, кои бѣше роѣакъ ономе, комѣ Петар одсѣче уво: „Та нисамъ ли те съ њиме у врту видіо?“ Онда се Петарѣ опетѣ одрече. И одма пѣтао запѣва. И Петарѣ се опомене рѣчій Исусовихъ, што му каза: „Докѣ пѣтао незапѣва, трипута ѣшѣ ме се одреѣи!“ И изиѣе на полѣ, па горко плакаше.

А кадѣ бы у ютру савѣтъ учине сви првосвештеници и старѣшине народне за Исуса, да га убію, и свезавши га одведу га и предаду Понтійскоме Пилату начелнику.

Кадѣ види Юда издайникъ нѣговѣ, да га осудише, разкае се и врати 30 сребрняка првосвештеницима и старѣшинама, говореѣи: „Сгрѣшио самъ што самъ издао невинну крвѣ!“ А они му рекну: „Шта е нама до тога? Ты ѣшѣ видити!“ — И бацивши сребрняке у цркви отиде па се обѣси.

А првосвештеници узму сребрняке, па рекну: „Не валя ихъ метнути у црквену благайницу, ерѣ е то цѣна крви,“ па се договоре и купе за њи лончареву њиву за гроблѣ странима. Одѣ тога се и прозва њива та, њива крви, до данасѣ.

34. Исусѣ предѣ Пилатемѣ и предѣ Иродомѣ .

(Юан. 18, 28—38; Лук. 23. 1—12.)

Юдеи одведу Исуса одѣ Каиафе у судницу, а было е ютро, и они не уѣоше у судницу, да се неоскнаве, но да еду пасху. Пилатѣ изиѣе предѣ њи на полѣ и рекне: „Какву рѣчь (тужбу) доносите противѣ овогѣ човѣка?“ Они одговоре и рекну му: „Кадѣ не бы овай злочинацѣ быо, не бы га ми теби предали!“ А Пилатѣ рекне: „Узмите га вы, па по закону вашемѣ судите му.“ Юдеи му рекну: „Мы несмѣмо убити никога!“ И почеше га тужити говореѣи: „Овога наѣосмо, да однаѣуе наш народѣ и забранюе давати ѣсару данакѣ, и говори, да е онѣ Христосѣ царѣ!“

Онда уѣе Пилатѣ у судницу, и зовне Исуса, па му рекне: „Еси ли ты царѣ Юдейскій?“ Исусѣ му одговори; „Го-

воришь ли ты то самъ одъ себе, или ти други казаше за мене?" Пилатъ одговори: „Заръ самъ я Жидовинъ? родъ твой и првосвештеници твои предадоше те мени; шта си учинио?" Исусъ одговори: „Мое царство нѣ одъ овога свѣта. Кадъ бы царство мое было одъ овога свѣта, слуге бы мое подигле се быле, па небы было я Юдеима преданъ; али садъ царство мое нѣ овдѣ!" А Пилатъ му рекне: „Еси ли ты дакле царъ?" Исусъ одговори: „Ты велишь да самъ я царъ; я се на то родихъ, и на то доѣохъ у свѣтъ да свѣдочимъ истину, и сваній, кои е одъ истине, слуша гласъ мой." — Пилатъ му рече: „Шта е истина?" И ово рекавши изиѣе къ Юдеима, па имъ рекне: „Я никакве кривице неналазимъ на овомъ човѣку!" А они наваљиваху говорехи: „Онъ развраћа народъ учећи по свой Юдеи, одъ Галилее па довдѣ."

И кадъ разумъ Пилатъ да е Исусъ изъ области Иродове, (то е было Иродъ Антипа), пошлѣ га ка Ироду, кои такође бѣше у Јерусалиму у те дане. Кадъ Иродъ види Исуса, мило му то буде, еръ е одавна желіо нѣга видити, што е много за нѣга слушао, и надао се да ће видити одъ нѣга какво чудо. И запыткиваше га многимъ рѣчма, али Исусъ му ништа неодговори. А стаяху ту првосвеште ници и књижевници, и жестоко га тужаху. Иродъ еа своимъ войсцима укори Исуса и наруга му се па га обуче у бѣлу хаљину, и пошлѣ га онетъ къ Пилату. —

35. Осуђенъ Исусово.

(Мат. 27, 15—30; Марк. 15, 6—19. Лук. 23, 13—25; Иоан. гл. 18, и 19.)

Пилатъ сазове првосвештенике, и кнезове и народъ, па имъ рекне: „Доведосте ми овога човѣка, као да однаѣуе народъ, и ето га я предъ вама испитахъ и неналазимъ на нѣму никакве кривице, што вы на нѣга потварате, а ни Иродъ, еръ самъ га послао къ нѣму, и ето се неналази на нѣму ништа што бы смрътъ заслуживало. Зато љу га казнити, па одпустити."

А о празнику бѣяше обичай у начелника да одпусти народу по едногъ сужня, кога они хоѣе. Тада имаѣаху знатнога сужня по имену Вараву, кои е у нѣкой побуни убиство учинио. Пилатъ имъ рекне: „Кога хоѣете одъ ове двоице да вам одпустимъ? Вараву, или Исуса прозваного Христа?" Еръ е знао, да еу га изъ зависти предали. —

И кадъ свѣдѣше у судници, пошлѣ къ нѣму жена нѣгова и поручи му говореѣи: „Немай ништа съ тымъ праведникомъ; ерѣ самъ много препатила данасъ у сну збогъ нѣга.“

А првосвѣтеници и старѣшине наговоре народъ да изишту Вараву, а Исуса да погубе. И начелникъ одговараюѣи рекне имъ: „Кога хоѣете одъ обадвоице да вамъ одпустимъ?“ Сви му говорише: „Вараву.“ Пилатъ имъ рекне: „А да шта ѣу учинити Исусу прозваноме Христу.“ Сви му рекоше: „Да разапетъ буде.“ А начелникъ рекне: „Та какво е онъ зло учинио?“ А они юштъ веѣма викаху: „Разапетъ нека буде.“

Кадъ види Пилатъ да ништа непомаже, но да све веѣа буна бива, узме воду, и уміе руке предъ народомъ говореѣи: „Я самъ невинъ у крви овога праведника; вы ѣете видити!“ И сви люди одговоре: „Крвь нѣгова на насъ и на нашу дѣцу!“

Тада имъ Пилатъ одпусти Вараву. А войници нѣгови одведо Исуса у судницу, и свуку га, па га обуку у црвену кабаницу, и оплету вѣнацъ одъ трня, па му метну на главу, и трску у десницу, па клекну на колѣна предъ ѣимъ, и ругаху му се говореѣи: „Здраво да си царе Юдейскій!“ И плюну на нѣга, па узму трску и бїяху га по образима.

Онда Пилатъ изиѣе опетъ на полъ и рекне Юдейма: „Ево га изводимъ къ вама на полъ, да видите да на нѣму никакве кривице не налазимъ!“ А Исусъ изиѣе на полъ подъ вѣнцемъ одъ трня и у скерлетной хаљини. И рекне имъ Пилатъ: „Ево човѣка!“

А кадъ га видеше првосвѣтеници, и слуге, повикаше говореѣи: „Расни га, расни!“

Пилатъ имъ рекне: „Узмите га вы и разапните ерѣ я не налазимъ на нѣму никакве кривице!“ Іудеи одговоре: „По закону нашемъ мора онъ умрети; ерѣ начини себе сыномъ Божїимъ! Ако овога пустишъ ниеси прїятељ ѣесару! Свакїй кои себе царемъ учини, противи се ѣесару!“

Кадъ чуе Пилатъ ову рѣчь, юштъ се веѣма уплаши, и свѣдне на судилиште на мѣсту кое се zove калдрма, а еврейски гавата, и рекне Юдейма: „Ево ово е царъ вѣшъ!“ А сви викаху: „Узми, узми разни га!“ Пилатъ имъ рекне: „Зарѣ цара вашегъ да разапнемъ.“ А првосвѣтеници викаху: „Мы немамо другогъ цара, осимъ ѣесара!“

Тада имъ га дакле предаде, да се разанне.

36. Разпетије и смртъ искупителѣ нашегъ.

(Мат. 27, 31—56; Марк. 15, 20—41; Лук. 23, 26—49; Иоан. 19, 17—30.)

И када се воици наругаше Исусу, свуку съ нѣга скерлетну кабиницу, и обуку га у нѣгове хаљине, па га одведу да га разапну. И онъ носаше крестъ свой. И изилазећи нају едногъ човѣка Кирияейца по имену Симона, кои иѣшаше съ поля, и овоме задѣнуше крестъ, да га носи за Исусомъ.

А за њимъ иѣшаше много людѣи и жена, кое плакаху и нарицаху за њимъ. А Исусъ окренувши се рече: „Кѣри Иерусалимске! неплачите за многъ, него оплакуйте себе и свою дѣцу!“ —

Са Исусомъ су водили и два злочинца, да ихъ погубе. И дошавши на мѣсто, кое се зове Голгота, то естъ лобно мѣсто (мѣсто костію), даду Исусу пити оцатъ (сирѣе) съ жуцію помѣшанъ, и окусивши нехтѣде пити. Ту разадеше нѣга и злочинце, еднога съ десне стране, а другога съ лѣве, а у среди Исуса. А Исусъ говораше: „Отче прости имъ; еръ незнаю шта чине!“

А бѣше часъ треій (прошао) када га разапеше.

Пилатъ пакъ напише и надписъ и метне на крестъ, и бѣше написано: „Исусъ Назарянинъ царъ Іудейскій.“ И овај надписъ читаше многи одъ Юдея, еръ е было близу града мѣсто гдѣ разапеше Исуса, и было е написано еврейскій, грчкій и римскій. А юдейски првосвештеници говореше Пилату: „Нениши царъ юдейскій; него да е онъ самъ рекао: Я самъ царъ юдейскій!“ Пилатъ одговори: „Што писахъ, писахъ.“

А воици, кадъ разапеше Исуса, узму нѣгове хаљине, и начине четири дела свагоме воицику по део, и диплому (хитонъ); а долама не бѣше шивена, него изаткана сва одозго. Онда рекну међу собомъ: Да е не деремо, него да бацимо коцке на ню, па чія буде. Да се сбуде писмо, кое говори: „Раздѣлише хаљине мое међу собомъ и за доламу мою меташе коцке.“

И пролазећи туда хуляху га машући главама своима и говорехи: „Аха! ты што цркву разоришъ, па за три дана сазидашъ, помози самъ себи и сиѣи съ крета!“ Тако исто и првосвештеници са књижевницима ругаху се, и говораху еданъ другоме: „Другима поможе, а себи неможе помоћи; Христосъ царъ Израилѣвъ нека сиѣе сада съ крета, да видимо, па ћемо му вѣровати.“

WWW.UNILIB.SR

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

А и войници му се ругаху и даваху му оцатъ, па му говораху: „Ако си царъ Іудейскій, а ты помози самъ себи!“

Еданъ одъ обѣщенныхъ злочинаца хуляше га гвореѣи: „Ако си ты Христось, помози себи и нама!“ А другій одговараѣи укори га и рекне: „Заръ се ты небоишь Бога, кадъ си и самъ тако осуѣенъ. И мы смо іоштъ по правди; еръ примамо по своимъ дѣлима, као што смо заслужили; али овай никаква зла ніе учинію.“ Пакъ рекне Іисусу: „Опомени ме се Господе, кадъ доѣнешъ у царство свое!“ И Іисусъ му рекне: „Заиста ти важемъ данасъ ѣшъ са мноъмъ быги у раю!“

А стаяху кодъ крста Іисусова, мати нѣгова, и сестра матери нѣгове Марія Клеопова, и Марія Магдалина. А кадъ Іисус види матеръ, и ученика, кога онъ любляше, рекне матери своіой: „Жено, ето ти сына!“ Па онда рекне ученику: „Ето ти Матере!“ И одъ тога часа прими ю ученикъ къ себи.

А одъ шестога часа до деветога бѣше тама по свой земљи, и сунце помрче. А о деветомъ часу повиче Іисусъ велегласно: „Или, Или, лима савахтани“ кое значи: „Боже мой, Боже мой, зашто си ме оставію!“ А нѣки одъ оныхъ, што стаяху ту говораху: „Овай зове Ілію!“ Потомъ, знаѣи Іисус да се све веѣ свршило, рекне: „Жеданъ самъ!“ Ондѣ стаяше сасудъ пунъ отца. И одма отрчи еданъ измеѣу нихъ, те узме сунѣрь, и нануни оцта, па натакне на треку, и напаяше га. А остала говораху: „Остави, да видимо, хоѣе ли Ілія доѣи да му помогне!“ А кадъ Іисусъ прими оцат, рече: „Свршише се!“ И опетъ повиче велегласно: „Отче! у твоє руке предаемъ духъ мой!“ И кадъ то рекне, приклони главу и издане.

И гле завѣса црквиена раздера се съ горнѣга края, до долнѣга; и земля се затресе, и каменъ се распаде. А капетанъ и кои съ ѣимъ стражарише кодъ Іисуса, кадъ виде трусь, и што се догодило, устраши се врло, па рекну: „Заиста е овай човѣкъ быо праведанъ; заиста е сынъ Божіи быо онъ!“

И сви люди, дошавши на позоръ тай, видеѣи шта быва, біоѣи преи свое враѣху се. А сви знанци нѣгови стаяху издалека, и жене, кое слѣдоваху за ѣимъ іоштъ кадъ бѣше у Галилеи, и служаше му, меѣу коима бѣше Марія Магдалина, и Марія Іакова Малога и Іосіє Мати, и Саломія, и друге многе, кое дошле бѣху съ ѣимъ у Іерусалимъ.

Идоли и страшни суд.

(Стара источна прича.)

Неки иноверац упита старца Ђвревна говорећи: У вашем св. писму Бог се ваш великим господаром прави: не да никог над собом, него ни уза се неће никог да трпи, и прети вам вечитом муком, ко се усуди кипу ком кланјати се; пакъ е најчудније то да већма мрви идолопоклонике нег идоле, идолопоклонцима прети, а идоле на миру оставља?

Старац му одговори: Цар неки имаде одвећ неваљала сина едног. Неваљалац тај између остали свои безделица и то учини, те здноме свом псу очино име надеде. На кога се требо цар тај срдити, зар на онога невиног скота!

Онда рече иноверац: Ал кад би Бог све идоле уништити хтео, не би их люди имали, па им се неби ни кланјати могли?

Есте — одговори старац, кад би се они само онаким стварма кланјали, што ни од кое користи нису; ал они се кланјоу сунцу и месецу и звездама, ватри, води и вавдуху и осталима све најважниим стварма, зар за њиову љубав, да Бог све те ствари упропасти! Зар украдено па посејно шенично зрно да неникне, зато, што е украдено? ил отет комад леба, да оног отруе, што га поеде? Не. Мудар и благ отац небесни оставља законе, што их е свету дао на миру, а сваки ко се усуди њи газити доћи ће на одговор и каштигу.

Опет рече иноверац: Али кад се растави душа од тела, на кога ће пасти кривица? На тело неможе. Ето га видимо, кад се душа од нѣга оддвои остане као и други безчувствен камен, и неби само собом никад сгрешило, да ние душе са њим било; тело неможе дакле ни каштиговано бити. А душа? Она ни толико. Она е најчистији дух, и да ние тела, неби никад на грех ни помислила, па на кога ће пасти кривица?

Старац одговори: Истина е, ни тело без душе негреши, ни душа без тела, ал обое заедно греше, пак за то каштиге има. А како ће тај суд бити, то Бог зна, људски е ум и малени и слаб, да нѣгове тайне дозна. Ал опет их ние сасвим ни сакрити хтео. Ево ти една прича:

Цар едан имаде врло леп врт, пун најкрасниег воћа и плодова, и имаде две слуге, еднога яког и сважног, ал слепог, а другог окатог, ал маленог и ромог. Обоицу их наредно био, да му чузаю башту. Кад воће у најлепши мах дође, полакоме се ови, и немогав ни едан сам красти договоре се, и онај

окати рекне слепом: „Узми ти мене на леђа, а ја ћу ти називати, куда ћеш ме носити, пак ћемо доћи до вјга.“ Тако учине, те покраду воће и господара, који их само из милости узео беше, а не, да му они богаљи на помоћ коју буду. Кад дође господар, те почупано и поизламано воће нађе и обоицу их на одговор узе, стану се обоица одпирати, онај да невиди, а онај, да га допитати неможе. Шта мислиш, како им е цар судио? Он их е обоицу и чуо, кад су се договарала, и видио, како су крали на слушајући, како лажу, узме овога ромог а онатог на слепом на леђа тури, и тако обоицу избие и изплюе, па од себе отера. Тако може и цар небесни са нашим телом и душом.

З а с л у г а.

(Једна прича.)

Бдаредъ сеђаше заслуга ожалосѣна на неблагодарностъ света уздишући.

Њој приступи разум и упита: Што си ти тако тужна? Заслуга уздане и одговори: Како неби тужна била, кадъ ме свуда гдегодъ се укажемъ злоба и завистъ гоне.

Томе си сама своимъ поносомъ крива, рекне јој разумъ. Оћешъ ли, да ти незлобе и незавиде, а ти буду смерна и онда уверена, да ће те драговољно припознавати.

Сеђай се, да си човек.

(Једна прича.)

Кад е Филип македонски Атинце и Тиванце у оној гласовитой битки код Хиронее до ноге потуко, мого се донета тим поносити. Ал он се тако смерно владао, да нико ние ни приметити мого, да е он победитељ. Атинцима, своим највећим непријатељима поврати одма све заробљенике, без крајцаре одкупа, а све мртве лепо сарани. На његовом лицу ниси мого ни најманъ гордости ни надутости видити; шта више, он е еднога свог слугу наредио био, који га е сваки дан опоминао, да е човек, и никад ние Филип из двора свог корачио, нити му е ко пре приступити могао, док му ние тай наређени слуга ушо и рекао: „Филипе, сеђай се, да си човек.“

Цар дуклянин.

(Една лекція из исторіе.)

До гь римско царство у својој пуној снази и слави беше, припадале њму и све земљѣ данашнѣ турске и аустријске царевине, што на дојномъ Дунаву леже, дакле и све земљѣ, у којима данас станују Срби. Земљѣ ове освоише Римљани текъ после дуго трајѣи жестоки боева, што ихъ са тадашњимъ становницима ови земаља имаше. А кад ихъ освоише, одма и уредбе, што ихъ по осталимъ крајевима свога горостасногъ царства имаше и овуда уводити почеше. Тада процветаше на часакъ и ове земљѣ као оно богатъ и лепъ вртъ, кад вештомъ вртачу у шаке дође. Тада се подигоше многе красне вароши, међу којима найпоноснја и свог доба една од први беше славна варошъ Сремъ (Сирмјумъ, где данасъ Митровица стои). Тада се отвори по лепимъ друмовима ови земаља богата трговина на све стране и земљѣ се ове напунише свакогъ блага и благослова. Тада се изродише и овуда многи юнаци и славне войводе, од којихъ неки својимъ јунаштомъ и вештиномъ чакъ на царски престо доспеше, те као цареви рушењем се тада римскомъ царству јошъ неко време живот одржаше.

Дуго време опираше се Римљани истини вере христове. Али, како звезде потамне кад сунце изађе, тако потамни сјајност јазичка, кад Христос на свет дође. После цара Аугуста, коегъ е име свакоме из св. Евангелија што се први данъ Божића чита довољно познато, несече више на римски престо ни еданъ царъ њму ни срећомъ ни снагомъ раванъ. Лагано, алъ неодољиво започе св. Евангелије царства божијегъ победоносни свой путъ по овомъ свету.

Прође на 300 година после Христа, силни се римски цареви изменуше, велико јазичко царство стаде све већма и већма слабити и падати; алъ онда, као оно гасећа се ватра још едared све снаге своје прибра, и уцрнимъ страотнымъ облацима гоненја христјана под царом Дуклянином хтеде сасвим светлост све више и више дижућегъ се сунца христјанскогъ помрачити.

Царъ Дуклянин родио се г. 245 и. Х. у Дукљи маломъ далматинскомъ граду и то одъ врло сиромашки родитеља. Одма е малена посвети се онъ войничкомъ стану, пакъ својимъ разумомъ, одважношћу и храброшћу дотера на скоро толико, да га тадашњи римски царъ Пробъ, родомъ Сремацъ начини

вдохнимъ заповедникомъ римске войске, која га затимъ за свога цара избра.

Када Дуклянинъ на царски престо дође увиди, да му пре свега ваља важностъ царскогъ достојанства, која тада готово сасвимъ пропала бјаше обновити, ако ће да римску државу одъ коначне пропасти сачува. Да своју намеру постигне лати се едногъ средства, којега се само јазичникъ латити уме. Већ еданъ одъ његови предшественика царъ Аурелиан беше турио на своју главу златну дијадему у знакъ неограничне силе и власти, и даде се звати Господомъ и Богомъ. Истога се тогъ средства лати и Дуклянинъ и заповеди, да га савъ народъ за Божество припозна, у коме по томъ божественомъ достојанству и неогранична снага и властъ стои, којој се све живо кланјати мора.

До тога доба беше престолница римскогъ царства град Рим. Али сад осети Дуклянинъ, да Римљани нипошто неће хтети робови таковогъ господара бити, кои се за божество издав. Зато нехтеде више ни Римъ за престолницу имати, него свакојко смишљаше, како ће га пред светомъ понизити, те нареди градъ Никомедију за престолницу источни, а градъ Миланъ за престолницу западни земља римскога царства, и узе јошъ едногъ сувладатеља уза се некаква Максимиана, војника од проста порекла, кои своимъ грубимъ нравма и својомъ нечовечношћу свое удо порекло најясније предъ светомъ откри, те овоме градъ Миланъ и владу надъ западњимъ римскимъ земљања повери.

Тако поче Дуклянинъ из Никомедије а Максимианъ из Милана владати, и оба ова престолна града буду за кратко време највелељѣпниимъ зданијама толико силно украшена, да ихъ тадашњи најславнији градови само величиномъ а никако лепотомъ ни богатствомъ не претицаше. К' томе узе Дуклянинъ у помоћ јошъ два сапомоћника у влади, себи некаква Галерија, човека дивља и бесна, кои в суровошћу и снагомъ и срчаношћу самогъ Максимиана превазилазаше; а Максимиану даде нека мирна и блага човека по имену Констанција Хлора.

Сада беше Дуклянин у пуној слави својој. Са злата дијадемомъ на глави, царскомъ порфиромъ заодевен блистајући се сав у драгомъ камену сеђаше усамљен у свомъ царскомъ двору у Никомедији нигде никада свету не указујући се; а оно мало люди, што пред њимъ изалазити смеше, мораше увекъ ичице предъ њимъ као предъ божествомъ на земљу падати,

ког Дуклянинъ само зато наредио беше, да би га поданици за некое вишимъ бишемъ одарено суштество сматрали, те тимъ веѣма покорни и подложни били.

Али макаръ да онъ све могуѣно смишляше, да га поданици за божество сматраю, поданици нѣгови особито у овимъ краевима беше тада веѣ веѣомъ страномъ Христіани; а као таковима закраѣиваше имъ света христова вера човека за божество сматрати и као божеству кланати се.

Веѣи део ови земалѣ беше тада веѣ христову науку попримао. У томъ погледу беше одъ највеѣе важности градъ Оглай (Аквилеа) у Далмацији, кои своимъ згоднимъ положенѣмъ на ядранскомъ мору силне стране трговце овамо привлачаше и крозъ њи науку христову разпростираше. У Оглаю јустанови самъ евангелистъ Марко христіанску обштину, кои врло лепо процвета. Одатле осія светлостъ евангелска на све северне стране, по Крањској, Корушкој, Штаерској и далъ; а што се источни и јужни краева тиче, казуе преданіе, да су у ове пределе долазили не само апостолски ученици, него и сами апостоли, да народе овуда стануюѣе христовој вери приведу. Тако се у овимъ краима веѣ на концу првогъ и почетку другога века Христіанство веѣ доста јако утврдило беше. Међу епископскимъ столицама заузимаше едно од први места одудъ Сремъ, одундъ Селимъ. Епископску столицу у Срему установи Св. Јаков брат Св. Евангелиста Јована, кои Андроника за епископа намести, о комъ христіанско преданіе држи, да е онъ вданъ одъ они 72 ученика господњи. Обромъ Срема беше тада епископати и у Мурзи (данашњимъ Осеку) и у Цибали (данашњимъ Винковцима) и на више други места.

Да Дуклянинъ своју намеру изведе морао е све христіане изъ римскогъ царства изтребити. Са тимъ некте дуго ни оклевати; године 303 п. Х. 24. Фебр. изда у Никомедији наредбу, да се Христіани прогнаю, почемъ е данъ пре ондашњу христіанску цркву до основа разорити дао. С томъ наредбомъ одузеше се христіанима сва достојанства, што ихъ у државнимъ званіама и войсци имаше; ни највиша достојанства немогаше христіанина одъ гоневя и мука спасти. Томъ истомъ наредбомъ буде нареѣено, да се све христіанске цркве поруше, сва св. писма и књиге христіанске јавно спале, све иманѣ одъ христіана отме и у државну благајницу однесе, и да имъ се нигде више недопусти црковни састанака и зборова држати.

Одма затимъ и друга наредба изађе и заповеди, да се одма све црковне старешине хришћанске у ланце окују и у тамницу вргну; а трећа наредба нареди, да се сви они, кои се киповима поклоне и овима жртве принесу из тамница путе; а кои то учинити неухту, да се на муке међу, докъ се имена христова неодреку и киповима непоклоне. После изађе и четврта наредба, која заповеди, да се сви смрђу казне, кои се неуху хришћанства одређи и кипове припознати.

Како ове нечовечне заповести изађоше, одма и гоненъ и мученъ хришћана започе и то е' најнечовечиомъ пакости. У свакомъ язичкомъ храму заседе по неколико судия, кои Хришћане одъ свуда насилнице довлачене присиљаваше, да киповима жртве приносе, и одма ихъ на смртъ осуђиваше и свакојко мучити и губити даваше. Кодъ свакогъ суда беше по еданъ язички жртвеникъ подигнутъ, где е морао сваки, кои хтеде на суду правде добити, најпре киповима жртву принети; а то само зато наредише, што знаше, да се ови неће Христа одређи, ни за живот главе киповима се поклонити, пакъ да имаю очита доказа и повода ове мучити и убити. Све се тамнице на едаредъ пренунише хришћанима, откуда ихъ бездушни непријатељи етотинама извлачише, па илъ у море бацаше илъ живе на ватри спаљиваше. То крвно мученъ Хришћана разпростре се на брзо по свима краввима царства, а особито по онима, кое грозни Максимианъ и грознии Галеріе подъ својомъ непосредномъ управомъ имаше. У та по Хришћане стратотна доба паде и по овима земляма многа невина жртва.

То мученъ хришћана недонесе Дуклянину благослова. Подъ есен г. 303 п. Х. дође онъ у Римъ, да ту свечано прослави наступајућу двадесету годину свога царовања. Кадъ то сврши пође изъ Рима, коегъ випошто гледати немогаше; али текъ што изъ нѣга изађе обале тако, да на носилама ношенъ едва свой путъ крозъ Талианску и Илирикъ наставити, и текъ под есен г. 304 у Никомедию доћи могаше.

Кадъ идуће године о пролећу, дакле после две године започета гоненя хришћана међ люде изађе, беше тако променинъ и увео и опао, да га нико ни познати немогаше. Онда осети, како е безумно, кадъ оће човекъ Богу раванъ да се начини.

Тада науми царскогъ престола одређи се. Шта га е на то приклонило, никадъ се дознало нје, и то е еданъ едини

WWW.UNLIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

примеръ кодъ стари римски царева. Држи се, да га е на то склонило грозна помисо на оне небројне узалудъ поморене невине Христјане, особито кад е видео, да свимъ тимъ мученѣмъ опетъ немога свое намере постићи Христјанство и Христјане изстребити. Године 305 п. Х. 1. Мая изађе онъ на едно брдаще близу Никмедіе, ту и сву своју войску сабра, пакъ имъ плачнимъ очима изговори о својој тешкој болести, и како му садъ мира и одмора треба, пакъ е принуђенъ владу у крепче шаке предати. Томъ приликомъ најменована за нове цесаре Севера и Максимиана, а присуствујућегъ Максимиана у знакъ цара огрну царскомъ порфиромъ, и тако одрекавши се царскогъ престола, е' коегъ е много година светомъ дрмао поврати се у свое отечество у Далмацију у градъ Солин, да се ту премири. Едаредъ му дође посланици Максимианови, и у име цара га поздравише, да опетъ кормило владе прими, а онъ имъ рече: „Да види Максимианъ вртове и гаеве, што самъ ихъ я својомъ рукомъ насадио, неби му ни на умъ падало, звати ме, да овај миръ са онимъ тешкимъ бригама и немиѣма царевана променем.“

Дуклянинъ е многе римске градове сѣинимъ зданима украсио, а понајвише тај главни градъ отечества свогъ Солинъ. Величествени дворъ што га ту подиже, беше едно одъ најзнатни зданиа оногъ доба. Дворъ тај био е као какавъ градъ велики, дебелимъ мраморнимъ зидинама опасанъ и ступовима одъ шарена гранита украшенъ. Данасъ стои градъ Сплитъ на томе месту, где се јошъ и садъ виде порушене зидине одъ тога некадъ најкраснијега царскогъ двора.

ОТТЕКА

ОТТЕКА

Али ни овај Дукляновъ миръ небјаше за дуго. Одма, чимъ онъ престолъ остави подигосе се немири у римској држави, кои цело царство изъ темеля потресосе и Дуклянову славу помрачаше. Узрујана светина поруши нѣгове и нѣгови цесара кинове. Оба нѣгова наследника Максимианъ и Ликиние стану нѣгову жену Приску и њер Валерију проганати, кое најпре у сириску пустињу протераше, и узалудъ мољаше Дуклянин, да ихъ пуште њѣму вратити се. Ове обе преобучене блудеше пуно 15 месеци вукућн се са најпростиимъ женама, докъ ихъ после у Солуну неуватише и ту погубише. Кадъ онај силни царъ Дуклянинъ и ту срамоту дочека онда и онъ умре г. 313 п. Х. а ни данасъ се незна, далъ природномъ смрћу, и одъ те тешке грамоте самъ себи смртъ заведе.